Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2024/3673

26.6.2024

# Mnenje Evropskega odbora regij – Obramba demokracije

(C/2024/3673)

| | |
|---|---|
| **Glavni poročevalec**: | József KÓBOR (HU/EA), član lokalne skupščine: mestni svet, Pécs |
| **Referenčni dokumenti**: | Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o obrambi demokracije<br>COM(2023) 630 final<br>Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) št. 1024/2012 in (EU) 2018/1724 glede nekaterih zahtev iz Direktive (EU) XXXX/XXXX<br>COM(2023) 636 final<br>Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi harmoniziranih zahtev glede preglednosti zastopanja interesov, ki se izvaja v imenu tretjih držav, na notranjem trgu in spremembi Direktive (EU) 2019/1937<br>COM(2023) 637 final<br>Priporočilo Komisije o vključujočih in odpornih volilnih procesih v Uniji ter krepitvi evropskega značaja in učinkovite izvedbe volitev v Evropski parlament<br>C(2023) 8626 final<br>Priporočilo Komisije o spodbujanju udejstvovanja in učinkovite udeležbe državljanov in organizacij civilne družbe v procesih oblikovanja javnih politik<br>C(2023) 8627 final |

**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ (OR)–

## Splošne ugotovitve

1. meni, da so stabilnost, varnost in blaginja EU odvisne od neomajnega spoštovanju demokratičnih načel, vrednot in institucij na vseh ravneh; ugotavlja, da so med zunanjimi pogoji za ohranjanje teh vrednot tudi mednarodna mir in varnost ter vzdrževanje normalnih gospodarskih in političnih odnosov na našem planetu. V vojni demokracije ni, ni je niti tam, kjer vlada revščina ali negotovost, in ni je, ko se ljudje bojijo, kaj jim bo prinesla prihodnost. Zaradi tega ima vodstvo Evropske unije, vključno z Evropsko komisijo in vladami držav članic, posebno odgovornost;

2. zagovarja pravno državo, enakost pred zakonom in delitev oblasti, ki so podlaga za demokracijo in temelj pravnega reda Skupnosti, na katerem je bila osnovana EU;

3. izraža zadovoljstvo, da je delo v zvezi z ukrepi, predlaganimi v akcijskem načrtu za evropsko demokracijo, v polnem teku, prispeva pa h krepitvi demokratične odpornosti s spodbujanjem integritete volitev, zaščito svobode in pluralnosti medijev ter krepitvijo boja proti dezinformacijam in tujemu manipuliranju z informacijami in vmešavanju;

4. meni, da so trdni volilni sistemi in procesi z minimalnimi motnjami osnovni predpogoj za demokratične države, in da državljani od uradnikov pričakujejo visoke standarde poštenosti. opozarja, da primeri korupcije na ravni EU resno spodkopavajo zaupanje javnosti v institucije EU;

5. odločno podpira vsa prizadevanja za spodbujanje, zaščito in krepitev evropske demokracije ter za to, da bodo družbi in javnim organom na voljo sredstva za odzivanje na skupne zunanje grožnje demokratičnemu procesu;

6. meni, da je delitev oblasti bistvena za delovanje demokracije, enako nujno pa je, da javni predstavniki ravnajo dostojanstveno in pošteno in s tem dajejo zgled pri vodenju; v tem duhu poudarja, kako pomembno je, da ti predstavniki dejavno spodbujajo sodelovanje in skrbno služijo javnemu dobremu ter svoja prizadevanja uskladijo z željami in potrebami državljanov, ki jim služijo;

7. ugotavlja, da bi bilo treba v sedanjih hitro spreminjajočih se varnostnih razmerah pravočasno in učinkovito sprejeti posebne ukrepe za reševanje izzivov za demokratične vrednote in institucije, kot so polarizacija, prikrito vplivanje in druge oblike vmešavanja, nasilje in sovražni govor zoper izvoljene politike;

8. meni, da imajo državljani pravico do nestrinjanja z vlado in njene zamenjave z volitvami brez tujega ali domačega vmešavanja;

9. ugotavlja, da je bila Konferenca o prihodnosti Evrope pomembna vaja v izvajanju demokracije, vendar je treba njene sklepe še uresničiti;

10. odločno podpira izmenjavo izkušenj in razširjanje primerov dobre prakse za krepitev demokracije v EU;

11. poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti posebno znanje na področju prepoznavanja morebitnih groženj za integriteto demokratičnih procesov in utrjevanja demokratičnih postopkov v praksi ter da prispevajo h krepitvi evropske demokracije s spodbujanjem in olajševanjem udeležbe državljanov v javnem življenju ter s tem na evropskih, nacionalnih, regionalnih in lokalnih volitvah; obžaluje, da to ni priznano v pobudah za krepitev evropske demokracije, ki so bile predstavljene na ravni EU;

12. ponovno poziva k vzpostavitvi krajevnega mehanizma za dialog z državljani ob podpori lokalnih in regionalnih oblasti, ki bo zagotavljal dvosmerno komunikacijo med državljani in institucijami EU;

**Spodbujanje vključujočih in odpornih volilnih procesov**

13. se zavzema za to, da bi morali vključujoči in odporni volilni procesi v EU potekati po najvišjih demokratičnih standardih, ter spodbuja pobude za večjo dostopnost volitev in politično udejstvovanje dovolj zgodaj pred samimi volitvami, da bi prispevali k visoki volilni udeležbi;

14. podpira vsa prizadevanja za nadaljnjo krepitev evropskega značaja in učinkovite izvedbe volitev v Evropski parlament, za vključitev vseh državljanov v volilni proces in olajšanje uveljavljanja povezanih volilnih pravic;

15. meni, da je nadvse pomembno, da volilna zakonodaja omogoča večjo udeležbo in zastopanost na lokalni ravni;

16. ugotavlja, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri spodbujanju svobodnih, poštenih in odpornih volitev v državah članicah EU;

17. poziva k nadaljnji krepitvi odpornosti volilnih procesov ob popolnem spoštovanju temeljnih pravic in demokratičnih vrednot, zajetih v evropskih in mednarodnih standardih;

18. priznava, da imajo lokalne in regionalne oblasti tudi posebno odgovornost za zaščito informacijskega okolja v zvezi z volitvami, in sicer morajo zagotoviti, da volivci pravočasno prejmejo dostopne, razumljive in pravilne informacije, ter v sodelovanju z drugimi deležniki obravnavati z volitvami povezane manipulacije z informacijami, vmešavanje in dezinformacije;

19. poudarja, kako pomembne so lokalne in regionalne oblasti pri obveščanju vseh skupin državljanov, tudi mladih in državljanov, ki se znajdejo v ranljivem položaju, kot so invalidi in govorci manjšinskih jezikov, o osnovnih pravilih in praktičnih ureditvah glede uveljavljanja njihovih volilnih pravic ter pri zagotavljanju, da so v njihovih državah še naprej na voljo tradicionalni načini glasovanja;

20. priznava ključno vlogo enakosti spolov pri krepitvi demokratične odpornosti, zagovarjanju pobud, ki podpirajo enakopravno udeležbo žensk kot volivk in kandidatk v volilnem procesu, ter pri poudarjanju pomena politik, ki odpravljajo ovire za politično udejstvovanje žensk;

21. pozdravlja prizadevanja za okrepitev sodelovanja in izmenjave primerov dobre prakse v zvezi z odpornostjo demokracije in volitev na evropski ravni, tudi v okviru evropske mreže za volilno sodelovanje; vendar obžaluje, da v to sodelovanje nista ustrezno vključeni lokalna in regionalna raven, čeprav je cilj te mreže zaščita volitev na vseh ravneh; zato poziva, naj mreža eno svojih sej posveti zaščiti lokalnih in regionalnih volitev;

22. posebno pozornost bi bilo treba nameniti obveščanju državljanov Evropske unije, tudi naturaliziranih, ki prebivajo v tretjih državah, da bi lahko ustrezno sodelovali na volitvah v Evropi;

**Spodbujanje udeležbe državljanov pri oblikovanju javnih politik**

23. spodbuja vključujočo in učinkovito udeležbo državljanov, organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic v procesih oblikovanja javnih politik;

24. ugotavlja, da imajo lokalne in regionalne oblasti ključno vlogo pri spodbujanju široke in vključujoče demokratične udeležbe ter zagotavljanju podpornega in vključujočega okolja, ki državljanom daje možnosti za učinkovito sodelovanje;

25. priznava pomen digitalnih rešitev za krepitev udeležbe javnosti, hkrati pa priznava, da je treba še naprej omogočati osebno udeležbo, kadar je to ustrezno;

26. se zaveda pomena krepitve udeležbe mladih v demokratičnem življenju EU in opozarja na skupna priporočila Evropskega odbora regij in Evropskega mladinskega foruma, ki so bila vključena v Listino o mladih in demokraciji; poudarja vlogo lokalnih mladinskih svetov kot ključnih platform za vključevanje mladih v demokratično upravljanje in postopke odločanja; ponovno poziva države članice, naj resno razmislijo o znižanju volilne starosti na 16 let za vse lokalne in regionalne volitve v Evropi, ter poziva k pripravi podatkov in izmenjavi znanja o vplivu institucionalnih ureditev na politično udejstvovanje mladih, na primer v zvezi z najnižjo starostjo za oddajo glasu in kandidiranje na volitvah ([1]);

27. meni, da so zlasti pomembni procesi vključevanja državljanov, v katerih člani skupnosti odločajo, kako porabiti del javnega proračuna, tako da opredelijo in prednostno razvrstijo projekte javne porabe. S participativnim oblikovanjem proračuna se poglablja demokracija, ustvarjajo močnejše skupnosti in omogoča pravičnejša porazdelitev javnih sredstev;

28. poudarja, da so lokalne in regionalne oblasti bistveni stebri delujoče demokracije, ki državljane spodbujajo in jim dajejo možnost, da na različne načine dejavno sodelujejo v postopkih oblikovanja javnih politik, na primer prek državljanskih forumov, dialogov ali skupščin, tudi na spletu;

([1]) Mnenje Evropskega odbora regij – Prihodnost mladinske politike v EU – Razmislek o mladinski politiki in vključevanju vidika mladih v okviru evropskega leta mladih 2022 (UL c 79, 2.3.2023, str. 30).

29. priznava, da je vključevanje organizacij civilne družbe eden od vidikov spoštovanja pravne države ter da je njihovo učinkovito in vključujoče sodelovanje zagotovljeno, kadar lahko delujejo v varnem okolju, v katerem so spoštovane temeljne pravice njih samih kot tudi njihovih članov;

30. poudarja, da je ozaveščanje o uspešnih primerih udeležbe državljanov na področjih, ki so zanje najbolj pomembna, bistveno za spodbujanje večjega sodelovanja državljanov pri razvoju politik; v tem smislu navaja primer Aarhuške konvencije UNECE, katere pogodbenice so EU (v okviru svojih pristojnosti) in vse države članice in ki jamči procesne pravice državljanov, tudi udeležbo javnosti v postopkih odločanja na področju okolja, kar daje državljanom možnost izraziti svoje mnenje glede doseganja ciljev evropskega zelenega dogovora;

31. poudarja, kako pomembno je zadostno financiranje lokalnih in regionalnih oblasti ter javno in zasebno financiranje organizacij civilne družbe; pozdravlja, da Evropska unija nudi možnosti financiranja lokalnih in regionalnih oblasti ter organizacij civilne družbe za izvajanje projektov, ki pomagajo spodbujati vrednote EU, ter opozarja na pomen evropskih strategij za Unijo enakosti;

32. poziva institucije EU, naj povečajo udeležbo lokalnih in regionalnih oblasti ter njihovih evropskih in nacionalnih krovnih organizacij ter naj poskrbijo, da ta udeležba postane stalna;

33. ostaja zavezan krepitvi komuniciranja med institucijami EU, lokalnimi skupnostmi in državljani prek svoje mreže regionalnih in lokalnih svetnikov, v sinergiji s projektom Evropske komisije „Gradimo Evropo z izvoljenimi predstavniki občin“, z organizacijo lokalnih dialogov in vključevanjem mladih izvoljenih politikov v dejavnosti OR;

34. se zavzema za sodelovanje državljanov pri opredeljevanju oziroma spreminjanju evropskih, nacionalnih, regionalnih in lokalnih javnih politik. Udeležba državljanov v tem procesu je bistvena za sprejemljivost teh politik v javnosti. Če ta v predhodni postopek ne bo vključena, utegne izvajanje politik zavrniti;

**Povečanje preglednosti dejavnosti zastopanja interesov v imenu tretjih držav**

35. poziva Evropski parlament in Svet EU, naj temeljito ocenita predlagano direktivo in predlagata potrebne spremembe ob polnem spoštovanju temeljnih pravic in demokratičnih vrednot;

36. ugotavlja, da je opredelitev dejavnosti zastopanja interesov nekoliko nejasna. Zato je treba uporabiti kar najbolj celovite, splošne, ideološko nevtralne in praktične pristope, da bi bilo zastopanje interesov jasno opredeljeno in pregledno. Seveda se mora vsakdo, ki vstopi v javni prostor, identificirati in biti transparenten;

37. opozarja, da obravnavani predlog uvaja razliko med obravnavo gospodarskih dejavnosti zastopanja interesov, ki se izvajajo v imenu subjektov iz tretjih držav, in tistih, ki se izvajajo v imenu subjektov večstranskih organizacij, katerih politični in gospodarski potencial ter zastopanje interesov bi morali biti večinoma zunaj Evropske unije;

38. izraža zaskrbljenost zaradi možnega učinka predlagane direktive, ki bi lahko povzročila nenamerne in nesorazmerne posledice (za subjekte, ki jih financira tuji kapital), hkrati pa ne bi učinkovito zajela dejanskih groženj demokraciji;

39. opozarja, da je ključnega pomena, da se za vse uporabljajo upravičeni in sorazmerni standardi preglednosti, in da je treba paziti na morebitne učinke snežne kepe, ki bi jih lahko imela predlagana direktiva v drugih delih sveta;

40. obsoja vsakršno neupravičeno omejevanje temeljnih svoboščin ter omejevanje državljanskega in političnega prostora, s katerim se krši pravo o človekovih pravicah, vključno s t. i. zakoni o „tujih agentih“;

41. meni, da lahko nekatere organizacije civilne družbe glede na cilje, ki jim sledijo, in sredstva, ki jih imajo na voljo, močno vplivajo na javno življenje in javno razpravo, zato je treba šteti, da cilj povečanja preglednosti finančnih pomoči, dodeljenih takšnim organizacijam, lahko pomeni nujni razlog v splošnem interesu. Vendar bi bilo treba omejitve uvesti le za legitimne namene, kot je na primer interes nacionalne varnosti, javne varnosti ali javnega reda, hkrati pa bi morale biti te omejitve sorazmerne s ciljem zaščite takih interesov in bi bilo treba sprejeti najmanj vsiljiva sredstva za doseganje želenega cilja; ([2])

([2]) Glej, na primer, zadevo C-78/18.

**Sklepne ugotovitve**

42. pozdravlja predloge Komisije za vključitev državljanov v volilni proces in povečanje zaupanja javnosti v volitve ter za izvajanje politik, ki lokalnim in regionalnim organom ter organizacijam državljanov omogočajo sodelovanje v javni razpravi in oblikovanju politik;

43. poudarja, da imajo lokalne in regionalne oblasti osrednjo vlogo pri obrambi evropske demokracije, saj so nepogrešljiv gradnik evropske demokratične strukture, v kateri je treba odločitve sprejemati čim bližje državljanom, kot je določeno v členu 10(3) PEU;

44. poziva Evropsko komisijo, naj daje prednost sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi oblastmi, da bi učinkovito zaščitila demokracijo v EU ob spoštovanju in spodbujanju načel subsidiarnosti in pravne države.

V Bruslju, 17. aprila 2024

*Predsednik*
*Evropskega ekonomsko-socialnega odbora*
Vasco ALVES CORDEIRO